

RAPORT I FORUMIT TË OZHQ-VE 2023: KOORDINIMI NË MES TË NIVELIT LOKAL DHE QENDROR TË QEVERISJES PËR ZBATIMIN E AGJENDËS 2030

Autor: INDEP

Edituar nga: Ekipi i INDEP

Programi: Zhvillim i Qëndrueshëm

Publikuar: Shkurt 2023

Dizajni: KUKU Creative

Zhvillimi i Qëndrueshëm
Sustainable Development

Instituti për Politika Zhvillimore – INDEP

Botim i Institutit për Politika Zhvillimore (INDEP). Të gjitha të drejtat janë të rezervuara. Asnjë pjesë e këtij botimi nuk guxon të riprodhohet, të ruhet në ndonjë sistem të të dhënave apo të transmetohet, në asnjë formë apo mënyrë, pa pëlqim paraprak nga botuesi. Botimi mund të shpërndahet në formë elektronike, por vetëm në tërësi dhe vetëm për qëllime jokomerciale.

Ky punim është publikuar me mbështetjen e Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH në emër të Ministrisë Federale Gjermane për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (BMZ). Përmbajtja e këtij dokumenti, duke përfshirë opinionet e shprehura, përfaqësojnë opinionin e autorit(ve) dhe nuk përfaqësojnë domosdoshmërisht qëndrimin e Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH apo Ministrisë Federale Gjermane për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (BMZ).

Përmbajtja:

<i>Hyrje.....</i>	<i>4</i>
<i>Për projektin.....</i>	<i>5</i>
<i>Ngjarja hapëse dhe fjalët hyrëse të përfaqësuesve të nivelit të lartë politik.....</i>	<i>6</i>
<i>Tryeza diskutuese “Mbështetja teknike, monitorimi dhe raportimi për zbatimin e Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm në nivel kombëtar”</i>	<i>9</i>
<i>Tryeza diskutuese “Rëndësia dhe angazhimi i qeverisjes lokale për zbatim dhe monitorim të Agjendës 2030 dhe OZhQ-ve”</i>	<i>10</i>
<i>Rekomandimet kryesore</i>	<i>13</i>
<i>Shtojca</i>	<i>14</i>

Hyrje

Agjenda 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm është një plan i veprimit për njerëzit, planetin dhe prosperitet. 17 Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm (OZHQ-të) dhe 169 indikatorët e kësaj agjende adresojnë sfidat më të mëdha globale me të cilat përballemi në mijëvjeçarin e fundit, duke përfshirë varfërinë, pabarazinë, ndryshimet klimatike, degradimin e mjedisit, paqen dhe drejtësinë. Adaptimi i kësaj agjende në politikat shtetërore është në baza vullnetare, por që është e pritshme që shtetet të ndërmarrin masa për zbatim të saj, përfshirë ndërtimin e mekanizmave të raportimit dhe përcjelljes së progresit dhe përfshirjen e kornizës së OZHQ-ve në kuadrin e politikave të nivelit qendror dhe lokal. Në vitin 2018, Kuvendi i Republikës së Kosovës ka miratuar Rezolutën për Zhvillim të Qëndrueshëm në kuadër të së cilës u themelua edhe Këshilli për Zhvillim të Qëndrueshëm si një ndër trupat kryesor drejt promovimit dhe avancimit të kësaj agjende. Një nga sfidat thelbësore në rrugën e adaptimit të Agjendës 2030 në politikat shtetërore është vendosja e targeteve nacionale. Vendosja e targeteve kërkon të dhëna bazë për indikatorët e caktuar në mënyrë që të bëhet një planifikim me hapa konkret në përmbushjen e atyre targeteve.

Për të arritur një avancim me të shpejtë drejt një të ardhme të qëndrueshme kërkohet angazhim gjithëpërfshirës dhe proaktiv nga akterë të rëndësishëm si institucionet qëndrore e lokale si dhe akterë të tjerë nga shoqëria civile, sektori privat si dhe academia. E gjithë kjo qasje gjithëpërfshirëse e shoqërisë e cila aplikohet globalisht garanton zbatimin dhe monitorimin e duhur të agjendës. Përfshirja e akterëve kaq të rëndësishëm në avancimin e Agjendës 2030 siguron mbushjen e boshllëqeve të vërejtura dukshëm në nivel vendi për zbatimin e Agjendës, si dhe shpërfaq hapa pasues që duhet të ndërmerren në mënyrë urgjente. Qasja gjithëpërfshirëse e shoqërisë ndër tjerash nënkupton krijimin e një ure bashkëpunuese midis palëve të ndryshme të interesit për të mundësuar një partneritet produktiv dhe hapa konkret drejtë shtyerjes përpara të Agjendës 2030 dhe përmbushjes së Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm (OZhQ-ve).

Instituti INDEP prej vitit 2018 punon në mënyrë konsistente për të adresuar sfidat dhe problematikat e komunave, institucioneve të nivelit qendror, agjencitë e pavarura dhe akterëve tjerë relevantë për zbatimin e mirëfilltë të Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm. Si pjesë të aktiviteve të përvitshme INDEP organizon forumet me përfaqësues të lartë politik të OZhQ-ve në mënyrë që të promovohet zbatimi i Agjendës 2030 dhe të adresohen sfidat e përvitshme të institucioneve. Forumi i mbajtur këtë vit ka trajtuar dy tema të rëndësishme si dhe në këtë raport janë përmbledhur diskutimet dhe rekomandimet e mbajtura në kuadër të këtij Forumi që është mbajtur si pjesë e

projektit 'SDG Bridge - Ura e koordinimit në mes të nivelit lokal dhe qendror për zhvillim të qëndrueshëm në Kosovë'. Raporti shpalos qëllimin dhe objektivat e ngjarjes që ndërliken me ato të projektit, si dhe rekomandimet e dalta nga tryezat do të shërbejnë si një udhërrëfyes në zhvillimin e masave dhe aktiviteteve të mëtejshme në nivel qendror dhe lokal për të ndërmarrë veprime konkrete si dhe hapa për vendosjen e koordinimit ndërmjet institucioneve të nivelit lokal dhe qendror.

Për projektin

Për të avancuar Agjendën 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm duhet të ketë një komunikim dhe koordinim konsistent dhe sistematik ndërmjet institucioneve të nivelit lokal dhe qendror. Rrethanat e paprecedentë me COVID-19 përfaqësojnë një momentum që mund të përdoret për avancimin e mëtejshëm të OZhQ-ve dhe përfshirjen e të gjithë akterëve të komunitetit që për një kohë të gjatë kanë qenë të lënë anash. Objektiva kryesore e këtij projekti është të përfshijë OZhQ-të në kuadrin e politikave të rimëkëmbjes nga COVID-19 duke promovuar mekanizmat e lokalizimit, zbatimit dhe monitorimit në nivel lokal si dhe krijimin e një ure komunikimi dhe mbështetjeje midis politikave të nivelit qendror dhe nismave lokale. Ndërsa synon këtë, objektivat specifike të projektit synojnë, së pari, ofrimin e njohurive dhe rekomandimeve konkrete për çdo boshllëk të identifikuar të agjendës legjislative dhe pakos së rimëkëmbjes nga COVID-19 dhe avokimin për integrimin e kornizës së zhvillimit të qëndrueshëm brenda dokumenteve të tilla normative. Më pas, specifikisht projekti synon inkurajimin e dialogut politik ndërmjet palëve të interesuara të nivelit qendror dhe lokal për avancimin e agjendës për zhvillim të qëndrueshëm. Poashtu, zgjerimin edhe më tej të kapaciteteve për OZhQ-të, të rrjetit tashmë të krijuar të zyrtarëve komunalë të trajnuar për lokalizimin e OZhQ-ve nga projekti i mëparshëm i INDEP-it. Synim specifik i projektit është edhe rritja e ndërgjegjësimin të publikut për kornizën e zhvillimit të qëndrueshëm përmes krijimit të podcast-ve të transmetuara në 7 rajone kryesore të Kosovës dhe fushatës në media sociale. Përfundimisht, projekti ka synim mirëmbajtjen dhe pasurimin me të dhëna dhe lajme shtesë platformën e parë për matjen e indikatorëve të OZhQ-ve për Komunën e Drenasit.

Në kuadër të projektit, Instituti për Politika Zhvillimore – INDEP ka zbatuar disa aktivitete. Fokusi primar ka qenë puna intenzive kërkimore si dhe avokimi. INDEP përmes zhvillimit të takimeve dhe intervistave të rregullta me akterët kryesorë përkatës të nivelit qendror dhe lokal ka pasur për qëllim informimin e duhur të tyre rreth sfidave, nevojave dhe kufizimeve në punën e tyre të përditshme. E tërë kjo ka kontribuar në punën e përgjithshme kërkimore ku në bazë të tyre do të arrihet hartimi i 8 raporteve përkatëse kërkimore. Të gjitha këto raporte do të rekomandojnë dhe avokojnë rreth përfshirjes së

komponenteve të qëndrueshmërisë në planet dhe strategjitë qendrore dhe lokale. Kështu INDEP do të identifikojë temat gjatë zhvillimit të takimeve, të cilat do të portretizojnë temën aktuale të institucioneve të Kosovës në lidhje me Agjendën 2030.

Si pjesë e projektit, është e rëndësishme edhe ngritja e kapaciteteve për zyrtarët komunalë për OZhQ-të. Në bazë të hulumtimeve të mëparshme dhe kontakteve me zyrtarë komunalë në mbarë Kosovën, INDEP ka identifikuar se ka një numër të vogël të trajnimeve të ofruara në lidhje me Agjendën 2030. Andaj, bazuar në disa faktorë, INDEP ka identifikuar 4 komuna që do të angazhohen në këtë aktivitet që janë: Drenasi, Fushë Kosova, Vushtrria dhe Obliqi. Përmes organizimit të tryezave diskutuese është bërë identifikimi i çështjeve më me prioritet për zhvillim të qëndrueshëm me të cilat po përballen komunat kështu që janë identifikuar prioritetet në lidhje me OZhQ-të. Duke synuar vendosjen dhe forcimin e bashkëpunimit ndërmjet institucioneve të nivelit qendror dhe lokal në lidhje me OZHQ-të, INDEP ka organizuar poashtu punëtori të përbashkët mes Këshillit Kombëtar të OZHQ-ve dhe Asociacionit të Komunave të Kosovës.

Duke marrë parasysh impaktin e rrjeteve sociale në përhapjen e informatave tek publiku i gjerë, projekti ka paraparë një fushatë ndërgjegjësuere e përshtatur për qytetarët, për të informuar qytetarët nga komunat e ndryshme për rëndësinë e Agjendës 2030 dhe OZhQ-ve. INDEP ka publikuar video materiale të cilat janë shpërndarë në kanalet e mediave sociale dhe faqen zyrtare të organizatës, si dhe poashtu ka bërë transmetimin e podcast-ve në disa radiostacione.

Ngjarja hapëse dhe fjalët hyrëse të përfaqësuesve të nivelit të lartë politik

Forumi Politik nisi me ngjarjen hapëse, e cila u mbajt me 30 Nëntor, dhe pati në përbërjen e saj përfaqësues zyrtarë të institucioneve e organizatave ndërkombëtare e vendore. Folësit në fjalë si të ftuar të ngjarjes hapëse ishin: z. Arbër Vokrri, Zv. Ministër i Ministrisë së Administrimit të Pushtetit Lokal, znj. Fatmire Mulhaxha Kollçaku, Kryesuese e Këshillit Nacional për Zhvillim të Qëndrueshëm, z. Margus Sarapuu, Udhëheqës i

Figura 1. Fjala hyrëse e z. Ministrisë së Administrimit dhe Pushtetit Lokal, Arbër Vokrri

Ekipit në Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit, GIZ Kosova si dhe z. Burim Ejupi, Drejtor Ekzekutiv i Institutit për Politika Zhvillimore – INDEP, të cilët përshëndetën iniciativën dhe shprehën gatishmërinë për mbështetjen e institucioneve të tyre për avancimin e Agjendës 2030 dhe OZhQ-ve në vend. Këta folës të nivelit më të lartë që përfaqësojnë institucione e organizata të ndryshme treguan vullnetin e dëshirën për të bashkëpunuar drejtë zbatimit të Agjendës 2030.

Fjalimi i parë i ngjarjes hapëse u mbajt nga z. Arbër Vokrri, zv. Ministri i Ministrisë së Administrimit të Pushtetit Lokal. Z. Vokrri, tregoi përkushtimin dhe vullnetin e Ministrisë së Administrimit dhe Pushtetit Lokal, sidomos vitet e fundit për të përmirësuar zbatimin e Agjendës 2030 dhe OZhQ-ve, në nivel lokal. Z. Vokrri theksoi se MAPL do të koncentrojë të gjithë përpjekjet për tu angazhuar edhe më tej në përmirësimin e kushteve për zbatim të Agjendës 2030 dhe OZhQ-ve, sidomos në ngritjen e kapaciteteve të zyrtarëve komunalë, si dhe ofrimin e trajnimeve të nevojshme në mënyrë që zyrtarët komunalë të integrojnë OZhQ-të në punën e tyre të përditshme.

Në këtë ngjarje hapëse folësja e dytë ishte znj. Fatmire Mulhaxha Kollçaku, Kryesuese e Këshillit Nacional për Zhvillim të Qëndrueshëm e cila në fjalimin e saj tregoi historikun e formimit dhe të konsolidimit të KNZhQ si dhe tregoi rreth sfidave që ka pasur KNZhQ si trup koordinues për zbatimin e Agjendës 2030 që nga koha e themelimit i tij në vitin 2018. Më pas znj. Mulhaxha - Kollçaku, në fjalimin e saj ka përmendur

planin e punës së zbatimit të këtij Këshilli, si dhe fokusin e tij që mbështetet në disa shtylla kryesore si në hartimin e ligjeve, buxhetimin, pastaj mbikqyrjen dhe përfaqësimin, si dhe raportet bashkëpunuese që ka me institucionet tjera e organizatat ndërkombëtare e lokale. Znj. Mulhaxha - Kollçaku më tutje shtoi se Këshilli Nacional për Zhvillim të Qëndrueshëm tani është duke bashkëpunuar me Agjencinë e Statistikave të Kosovës në mënyrë që të formojnë një qendër statistikore brenda Këshillit kështu që do të iu mundësohej deputetëve të kenë qasje më të lehtë në këto të dhëna statistikore, ku krahas zbatimit të përgjithshëm, znj. Mulhaxha - Kollçaku poashtu theksoj se ky Këshill do të punojë me ekspertë të caktuar edhe në indikatorë specifikë, për të arritur një zbatim dhe avancim sa më të mirëfilltë të Agjendës 2030.

Figura 2. Fjala hyrëse e znj. Fatmire Mulhaxha - Kollçaku

Përfaqësuesi i GIZ-it, z. Margus Sarapuu, Udhëheqës i Ekipit në Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit, GIZ Kosova në fjalimin e tij hyrës përmendi gjithashtu rëndësinë e zbatimit të Agjendës 2030 në Kosovë dhe tregoi rreth mbështetjes që GIZ ofron në këtë proces global për ta ndihmuar zbatimin e saj. Z. Sarapuu përmendi poashtu se puna me Institutin INDEP për zbatimin e kësaj agjende në vitet e fundit, ka filluar pikërisht në nivelin lokal, dhe janë bërë hapa mjaft domethënës në këtë drejtim përkundër faktit që Kosova nuk është e obliguar të zbatojë këtë proces. Ndër tjerash z. Sarapuu theksoi se Agjenda 2030 dhe OZhQ-të janë kornizë që duhet integruar në planet strategjike dhe Kosova duhet të prioritetizoj objektivat specifike kombëtare në të cilat duhet të koncentrojnë punën.

Figura 3. Fjala hyrëse e drejtorit ekzekutiv të Institutit INDEP

Drejtori ekzekutiv i Institutit për Politika Zhvillimore - INDEP z. Burim Ejupi, ishte folësi i fundit dhe poashtu një nga bashkëpunëtorët organizues të Forumit Politik të Agjendës 2030. Z. Ejupi theksoi se në bashkëpunim me Asociacionin e Komunave të Kosovës dhe Këshillin Nacional për Zhvillim të Qëndrueshëm po punojnë në mënyrë që të ngritin vetëdijen dhe kapacitetin human në nivel lokal për lokalizimin e mirëfilltë të OZhQ-ve.

Kështu në fund të fjalimit z.Ejupi tregoi se Instituti INDEP punon në vazhdimësi qysh prej vitit 2018 për zbatimin e kësaj Agjende, dhe do të vazhdoj punën duke dhënë kontribut dhe ndihmë për institucionet e nivelit lokal dhe qendror, deri sa të arrihet progres konkret në avancimin e kësaj Agjende.

Tryeza diskutuese “Mbështetja teknike, monitorimi dhe raportimi për zbatimin e Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm në nivel kombëtar”

Në tryezën e diskutimit me titull ‘Mbështetja teknike, monitorimi dhe raportimi për zbatimin e Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm në nivel kombëtar’ ishin të ftuar përfaqësues të nivelit qendror, organizata të huaja ndër-kombëtare dhe përfaqësues nga sektori privat. Kështu për të tentuar përfshirjen e gjithë akterëve relevantë për një zbatim të mirëfilltë të OZhQ-ve dhe Agjendës 2030 në vend. Meqenëse Kosova mbetet ende shumë prapa sa i përket zbatimit të Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm në përgjithësi, pjesëmarrësit në diskutim përfaqësonin sektorë të ndryshëm.

Figure 4. Pamje gjatë panelit 'Mbështetja teknike, monitorimi dhe raportimi për zbatimin e OZhQ-ve në nivel kombëtar'

Kjo për arsyen e gjithëpërfshirjes dhe mundësisë për të evidentuar sfidat që kanë të gjitha sektoret për zbatim të Agjendës 2030. Vedat Sogojeva nga Zyra për Planifikim Strategjik, diskutoi rëndësinë e një plani të qartë dhe të plotë për zbatimin e qëllimeve të Zhvillimit të Qëndrueshëm (SDGs) në nivel kombëtar. Pjesëmarrësit theksuan nevojën për mbështetje teknike për të arritur dhe përmbushur OZhQ-të në mënyrë efektive. Ilir Berisha nga Agjencia e Statistikave, foli për rëndësinë e monitorimit dhe raportimit të progresit drejt SDGs. Ai vuri në dukje nevojën për mbledhjen dhe analizën e të dhënave të besueshme për të ndjekur progresin drejt SDGs dhe për komunikimin efektiv të kësaj informacioni tek palët e interesuara. Pjesëmarrësi i tretë ishte nga sektori privat prodhues, z. Adnan Vila, i cili diskutoi rolin e sektorit privat në kontribuimin për të arritur SDGs. Ai theksoi nevojën për bashkëpunim midis sektorit privat dhe palëve të tjera të interesuara për të adresuar sfidat e qëndrueshmërisë dhe përgjegjësisë sociale. Znj. Cornelia Schneider, nga OKB-ja, diskutoi kontekstin global të SDGs dhe rëndësinë e zbatimit në nivel kombëtar për të arritur qëllimet globale. Ajo theksoi nevojën për bashkëpunim ndërkombëtar dhe mbështetje për përpjekjet në nivel kombëtar drejt

SDGs. Në përgjithësi, diskutimi ofroi perspektiva të vlefshme në sfidat dhe mundësitë për zbatimin e SDGs në nivel kombëtar. Pjesëmarrësit theksuan nevojën për mbështetje teknike, monitorim dhe raportim, si dhe bashkëpunim midis palëve të interesuara nga sektorë të ndryshëm.

Tryeza diskutuese “Rëndësia dhe angazhimi i qeverisjes lokale për zbatim dhe monitorim të Agjendës 2030 dhe OZhQ-ve”

Tryeza diskutuese “Rëndësia dhe angazhimi i qeverisjes lokale për zbatim dhe monitorim të Agjendës 2030 dhe OZhQ-ve” trajtoi sfidat rreth angazhimit të qeverisjes lokale sa i përket Agjendës 2030 dhe OZhQ-ve. Gjatë diskutimit u shpalosën përvojat nga disa komuna dhe u theksuan mundësitë për të përmirësuar zbatimin e tyre dhe ngritjen e kapaciteteve duke bashkëpunuar me nivelin qendror.

Tryeza u moderua nga znj. Donikë Beqiri, Hulumtuese e re në Institutin INDEP dhe Koordinatore e Projektit, ku të ftuar për të bashkëbiseduar në tryezën e diskutimit ishin:

znj. Voltana Ademi, ish-Kryetare e Bashkësisë së Shkodrës, z. Sokol Haliti, Kryetar i Komunës së Vitisë, z. Ferit Idrizi, Kryetar i Komunës së Vushtrrisë si dhe z. Fitim Mulolli, Ekspert i pavarur. Në këtë diskutim u theksuan nevojat dhe praktikat e aplikuara në qeverisjen lokale si në vendin tonë ashtu edhe në vendet fqinje për të arritur në rezultate sa më të kënaqshme të përmbushjes dhe zbatimit të OZhQ-ve në këtë nivel.

Figura 5. Pamje nga tryeza e diskutimit 'Rëndësia dhe angazhimi i qeverisjes lokale për zbatim dhe monitorim të Agjendës 2030 dhe OZhQ-ve'

Një eksperiencë të tillë sa i përket iniciativës të zbatimit të OZhQ-ve në nivelin lokal në vendet fqinje e shpalosi znj. Ademi, ish-Kryetare e Bashkësisë së Shkodrës e cila trajtoi sfidat dhe raportin ndërveprues që ekziston në mes të nivel qendror dhe lokal, ku për shkak të disa reformave që shpesh ndodhin rrjedhimisht ky raport përcillet me mungesë të të dhënave meqë rast të dhënat ekzistuese nuk janë të besueshme dhe natyrisht që edhe vështirë maten. Të gjitha këto sfida e rrisin vështirësinë e lokalizimit të OZhQ-ve

në nivele lokale dhe çdoherë shihet nevoja për një sistem gjithëpërfshirës që operon në monitorimin sa më të saktë të të gjitha të dhënave në kohë reale. Kjo padyshim që e nxit dhe e rrit besueshmërinë tek qytetarët dhe përmirësimet do të jenë evidente nga viti në vit. Duke marr parasysh që në Shqipëri raporti mbi zbatimin e OZhQ-ve bëhet vetëm në nivel kombëtar, kërkohet angazhimi dhe inkuadrimi i të gjithave komunave për të arritur një përmirësim, një përforcim në anën profesionale dhe rritje e kapaciteve raportuese në mënyrë që të shënohet progres në nivelin lokal dhe të arrihet bashkëpunim më efikas në hartimin e raportit në nivelin qendror.

Komuna e Vitisë është njëra ndër komunat që ka implementuar projekte në përputhshmëri me Agjendën 2030 dhe sidomos në vitin e fundit ka shënuar rritje të përkrahjes së aspektit social sidomos për personat me aftësi të kufizuara duke respektuar dinjitetshëm parimin “Mos e le askënd mbrapa”. Kështu z. Haliti, Kryetar i Komunës së Vitisë duke parë rëndësinë dhe sfidat në implementimin e projekteve drejt përmbushjes së OZhQ-ve theksoi dhe sugjeroi që para së të punohet në nivel qendror duhet të rritet dhe të përmirësohet angazhimi dhe veprimtaria punuese në nivelin lokal për rezultate sa më të kënaqshme.

Krahas kësaj z. Mulolli në cilësinë e Ekspertit të Pavarur potencoi se OZhQ-të dhe Agjenda 2030 shërbejnë me qëllim të integritit evropian dhe u tregua se raporti i përpiluar nga z. Mulolli është në përputhje me Agjendën e Gjelbër Evropiane dhe OZhQ-të janë tërësisht në përputhje me kompetencat komunale të cilat dalin nga Ligji për Vetëqeverisje Lokale e natyrisht që e gjithë kjo do të mund të shërbej si një udhërrëfyes i mirë për të ardhmen. Më tutje u tregua se ekzistojnë mjaft sfida në raportim dhe se ky raportimi do të duhet të rregullohej në atë mënyrë që rritet përkushtimi dhe angazhimi në ato komuna që vëllimi i punës është më i madh në krahasim me komunat me më pak punë të cilat e kanë edhe hartimin e raporteve me të lehtë. Për t’u integruar objektivat e Agjendës 2030 sa më mirë në shoqëri dhe në komunitet duhet pikërisht që institucionet dhe komunat të jenë nismëtare dhe të shërbejnë si shembull suksesi se si duhet të zbatohen ato.

Në këtë tryezë u diskutua gjithashtu për rëndësinë e të dhënave të mbledhura në nivelin lokal. Agjenda 2030 ka shumë objektiva dhe për përmbushjen e tyre nevojitet një numër i madh i njerëzve që do të kontribuojnë në përmirësimin e gjendjes në komunitet duke punuar me plane konkrete për realizimin gjithëpërfshirës të këtyre objektivave. Andaj duhet vullnet dhe punë për implementimin edhe të atyre OZhQ-ve që kërkojnë më shumë kohë në realizimin e tyre për shkak të specifikave të tyre. Shumica e objektivave kërkojnë iniciativa dhe përkrahje me të madhe për t’u përfshirë në proceset implementuese të komunave sidomos objektivat që kanë të bëjnë me personat me aftësi të kufizuara e që janë objektiva më të ndjeshme. Për të plotësuar këto kritere për

këtë kategori duhet një gjithëpërfshirje dhe përkrahje me e madhe në të gjitha institucionet dhe mbështetje për integrimin e barabartë të tyre në të gjitha fushat ashtu si gjithë qytetarët e tjerë. Të gatshëm për përfshirje dhe përkrahje të vazhdueshme e të dinjitetshme të këtyre personave u zotuan përfaqësuesit e komunave të Vitisë dhe Vushtrrisë që ishin të pranishëm në tryezën diskutuese të cilët theksuan se do të ndërmarrin veprime konkrete dhe do të ofrojnë mundësi mbështetëse për krijimin e qasjes sa më të lehtë në të gjitha institucionet dhe inkuadrimin e tyre në vende të punës me qëllim të ngritjes së kapaciteve në komunat e tyre.

Gjatë këtij diskutimi u përmendën edhe sfidat rreth ndryshimeve në nivel lokal apo qendror që kanë në fokus uljen e ndikimit të fatkeqësive natyrore, rreth planeve dhe strategjive të veprimit në rast të fatkeqësive natyrore dhe pasojave që shkaktohen pas përmbytjeve. Gjithashtu si çështje me interes të veçantë dhe njëkohësisht edhe shqetësuese është parë edhe tërheqja e mjeteve të buxhetit të pashfrytëzuar në nivel lokal nga buxheti qendror sipas udhëzimeve të fundit administrative. Në këtë diskutim u tregua se tashmë veçse ekzistojnë strategji dhe plane të veprimit për zonat që janë të rrezikuara nga vërshimet dhe përmirësim të gjendjes pas përmbytjeve, mirëpo problemi kryesor nuk qëndron në zhdukjen e kësaj dukurie pasi që kjo është e pamundur por në reduktimin e pasojave të shkaktuara nga vërshimet në nivel lokal. Pra nga përfaqësuesit e nivelit lokal u theksua sa e rëndësishme është planifikimi dhe zbatimi pa marrë parasysh që kjo kërkon financimin e objektivave strategjike. Po ashtu u kërkuar nga niveli qendror që të angazhohet dhe të fokusohet më shumë në zhvillimin e kapaciteteve ashtu që buxheti komunal duhet domosdoshmërisht të bartet nga viti në vit duke u hartuar udhëzime që nuk e lejojnë tërheqjen e buxhetit të pashfrytëzuar nga niveli qendror me qëllim të shfrytëzimit të tij për përmbushjen e OZhQ-ve dhe jo të pengohet shfrytëzimi i buxhetit për shkak të disa procedurave burokratike të cilat më këtë rast e pengojnë edhe implementimin e projekteve. Në këtë nivel u vlerësua se do të ishte mirë që të përkrahen komunat dhe buxheti i planifikuar për komuna të iu mbetet komunave pasi që projektet implementohen në teritorin e komunave, mirëpo edhe deficit mbulohet nga komuna.

Si përfundim nga kjo tryezë diskutuese u theksua se mbështetja e Qeverisë është më se e domosdoshme me qëllim të lokalizimit të Objektivave në përmbushje të Agjendës 2030, ku kontributi nga shoqëritë civile është më se i mirëseardhur. Gjithashtu, duhet ndërhyrë në legjislacion në mënyrë që raportet të mos përpilohen vetëm në mënyrë vullnetare, por institucionet të jenë të obliguara për të përpiluar raportin. Në anën tjetër z. Mulolli në përmbyllje të diskutimit iu bëri thirrje komunave të ndjekin shembullin e komunës së Vitisë, Drenasit, Vushtrrisë të cilat kanë bërë lokalizimin e OzhQ-ve dhe të bëjnë një raportim, një përditësim të sistemit në nivelin lokal përmes performancës lokale duke i përfshirë indikatorët e OZHQ-ve.

Rekomandimet kryesore

Nga tryezat diskutuese u rekomandua që të rritet përkrahja e institucioneve të nivelit qendror dhe u kërkua që kjo përkrahje të bëhet në vazhdimësi jo vetëm në aspekt financiar por edhe me hartimin e kornizave legjislative të nevojshme për të operacionalizuar zbatimin e Agjendës 2030 në mënyrë konkrete. Duke parë rëndësinë dhe sfidat në implementimin e projekteve drejt përmbushjes së OZHQ-ve një rekomandim tjetër u sugjerua që para së të punohet në nivel qendror duhet të rritet dhe të përmirësohet angazhimi dhe veprimtaria punuese në nivelin lokal për rezultate sa më të kënaqshme. Meqë ka shumë objektiva dhe për përmirësimin e gjendjes në komunitet duhet punuar me plane konkrete për realizimin gjithëpërfshirës të këtyre objektivave, duhet dosmosdoshmërisht një numër më i madh i njerëzve në nivel lokal që kontribuojnë në përmbushjen e tyre. Andaj kërkohet vullnet dhe punë për implementimin edhe të atyre OZHQ-ve që kërkojnë më shumë kohë në realizimin e tyre për shkak të specifikave të tyre.

Po ashtu u rekomandua që niveli qendror të angazhohet dhe të fokusohet më shumë në zhvillimin e kapaciteteve të zyrtarëve komunal ashtu që buxheti komunal duhet domosdoshmërisht të bartet nga viti në vit duke u hartuar udhëzime që nuk e lejojnë tërheqjen e buxhetit të pashfrytëzuar nga niveli qendror me qëllim të shfrytëzimit të tij për përmbushjen e OZHQ-ve. Në këtë nivel u vlerësua se do të ishte mirë që të përkrahen komunat dhe buxheti i planifikuar në komuna pasi që projektet zbatohen pikërisht në komuna.

U theksua nevoja kryesore për mbështetje teknike, monitorim dhe raportim, si dhe bashkëpunim midis akterëve relevantë nga sektori publik, sektori privat, agjencitë e pavarura dhe organizatat e shoqërisë civile për të arritur një zbatim të mirëfilltë dhe konsistent të OZhQ-ve dhe Agjendës 2030. Të gjitha rekomandimet e nxjerrura nga këto tryeza do të dërgohen te akterët relevantë, të cilat do shërbejnë si udhëzim për zhvillimin dhe zbatimin e aktiviteteve relevante koordinuese si në nivel qendror ashtu edhe në nivel lokal në mënyrë që të ndërmerren veprime zbatuese konkrete.

Shtojca

Forumi i dytë për OZhQ-të

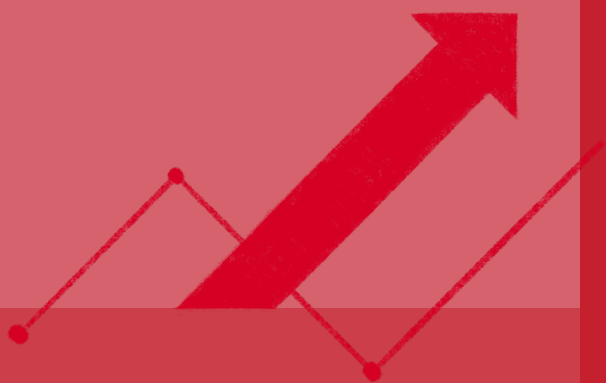
Agjenda

30 nëntor, Hotel Emerald, Prishtinë

09:45-10:00	Regjistrimi i pjesëmarrësve
10:00-10:35	Fjalë hyrëse • Arbër Vokrri, Zv. Ministër i Ministrisë së Administrimit të Pushtetit Lokal • Fatmire Kollçaku, Kryesuese e Këshillit për Zhvillim të Qëndrueshëm • Margus Sarapuu, Udhëheqës i Ekipit në Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit • Burim Ejupi, Drejtor Ekzekutiv, Instituti për Politika Zhvillimore – INDEP
10:35-11:40	Panel Diskutimi: "Mbështetja teknike, monitorimi dhe raportimi për zbatimin e Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm në nivel kombëtar" Moderator: Dardan Abazi, INDEP ○ Vedat Sagonjeva, Drejtor i Zyrës për Planifikim Strategjik ○ Ilir Berisha, Drejtor i Agjencisë së Statistikave të Kosovës ○ Cornelia Schneider, Shefe e Zyrës së Koordinatorës së OKB-së për Zhvillim ○ Adnan Vila, Zyrtar i CSR-it, Sharrcem
11:40-11:50	Pauzë për kafe
11:50-12:40	Panel Diskutimi: "Rëndësia dhe angazhimi i qeverisjes lokale për zbatim dhe monitorim të Agjendës 2030 dhe OZhQ-ve" Moderatore: Donikë Beqiri, INDEP ○ Ferit Idrizi, Kryetar i Komunës së Vushtrrisë ○ Sokol Haliti, Kryetar i Komunës së Vitisë ○ Voltana Ademi, ish-Kryetare e Bashkisë së Shkodrës ○ Fitim Mulolli, Ekspert i pavarur
12:40-13:30	Përmbyllje e Forumit dhe dreka

Ky projekt financohet nga Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ)
GmbH në emër të Ministrisë Federale Gjermane për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (BMZ).

IZVEŠTAJ O COR-A FORUMU 2023: KOORDINACIJA IZMEĐU LOKALNOG I CENTRALNOG NIVOVA VLASTI ZA SPROVOĐENJE AGENDE 2030

Autor: INDEP

Urednik: INDEP

Program: Održivi razvoj

Publikacija: Februara 2023

Dizajn: KUKU Creative

Zhvillimi i Qëndrueshëm
Sustainable Development

Institut za razvojne politike (INDEP)

Publikacija Instituta za razvojnu politiku (INDEP) koju podržava GIZ. Sva prava su zadržana. Nijedan deo ove publikacije se ne može reprodukovati, sačuvati u sistemu za čuvanje podataka niti preneti, u bilo kom obliku ili na bilo koji način, bez prethodnog pristanka izdavača. Publikacija se može distribuirati elektronskim putem, ali samo u celostii samo u nekomercijalne svrhe.

Sadržaj ovog dokumenta, uključujući izražena mišljenja, ne odražava nužno stavove donatora, INDEP-a, njihovog osoblja, saradnika ili Borda. Ovaj rad je objavljen uz podršku Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH u ime nemačkog saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ). Sadržaj ovog dokumenta, uključujući i izražena mišljenja, ne odražavaju nužno mišljenja INDEP-ovih donatora, njihovog osoblja, saradnika ili odbora.

Sadržaj:

<i>Uvod.....</i>	<i>4</i>
<i>O projektu</i>	<i>5</i>
<i>Otvaranje i uvodne reči visokih političkih predstavnika</i>	<i>6</i>
<i>Okrugli sto „Tehnička podrška, praćenje i izveštavanje o sprovođenju ciljeva održivog razvoja na nacionalnom nivou“</i>	<i>9</i>
<i>Okrugli sto „Značaj i angažovanje lokalne samouprave na sprovođenju i praćenju Agende 2030. i COR-a“</i>	<i>10</i>
<i>Glavne preporuke</i>	<i>13</i>
<i>PRILOG</i>	<i>14</i>

Uvod

Agenda za održivi razvoj 2030. je akcioni plan za ljude, planetu i prosperitet. 17 ciljeva održivog razvoja (COR) i 169 pokazatelja ove agende bave se najvećim globalnim izazovima sa kojima se suočavamo u poslednjem milenijumu, uključujući siromaštvo, nejednakost, klimatske promene, degradaciju životne sredine, mir i pravdu. Usvajanje ove agende u državnim politikama vrši se na dobrovoljnoj osnovi, ali se očekuje da države preduzmu mere za njeno sprovođenje, uključujući izgradnju mehanizama za izveštavanje i praćenje napretka i uključivanje okvira COR-a u okvir politika na centralnom i lokalnom nivou. Skupština Republike Kosovo je 2018. godine usvojila Rezoluciju o održivom razvoju u okviru koje je osnovan Savet za održiv razvoj, kao jedno od glavnih tela za promovisanje i unapređenje ove agende. Jedan od suštinskih izazova na putu usvajanja Agende 2030. u državnim politikama je uspostavljanje nacionalnih zadataka. Postavljanje zadataka zahteva osnovne podatke o određenim pokazateljima, kako bi se napravio plan sa konkretnim koracima za ispunjavanje tih zadataka.

Da bi se postigao brži napredak ka održivoj budućnosti, potrebno je sveobuhvatno i proaktivno angažovanje važnih aktera, kao što su centralne i lokalne institucije, kao i drugih aktera iz građanskog društva, privatnog sektora i akademske zajednice. Ovako sveobuhvatan pristup društva koji se primenjuje globalno garantuje pravilno sprovođenje i praćenje agende. Uključivanje ovako važnih aktera u unapređenje Agende 2030. obezbeđuje da se popune praznine, koje su jasno uočene na nivou zemlje kada je reč o sprovođenju Agende, a takođe razotkriva naredne korake koje je potrebno hitno preduzeti. Sveobuhvatan pristup društva podrazumeva, između ostalog, stvaranje mosta saradnje između različitih zainteresovanih strana kako bi se omogućilo produktivno partnerstvo i konkretni koraci ka unapređenju Agende 2030. i ispunjavanju ciljeva održivog razvoja (COR).

Institut INDEP još od 2018. godine, dosledno radi na rešavanju izazova i problema opština, institucija na centralnom nivou, nezavisnih agencija i drugih relevantnih aktera za istinsko sprovođenje ciljeva održivog razvoja. Kao deo godišnjih aktivnosti, INDEP organizuje forume sa visokim političkim predstavnicima COR-a u cilju promovisanja primene Agende 2030, i rešavanja godišnjih izazova institucija. Forum održan ove godine se pozabavio dvema važnim temama, a ovaj izveštaj rezimira diskusije i preporuke date u okviru ovog Foruma, koji je održan u okviru projekta „SDG Bridge – Most koordinacije između lokalnog i centralnog nivoa za održiv razvoj na Kosovu“. Izveštaj otkriva svrhu i ciljeve događaja koji su povezani sa projektom, kao i preporuke koje su proizašle sa okruglih stolova, koje će poslužiti kao vodič u izradi daljih mera i

aktivnosti na centralnom i lokalnom nivou, za preduzimanje konkretnih aktivnosti, kao i korake za uspostavljanje koordinacije između institucija na lokalnom i centralnom nivou.

O projektu

Da bi se unapredila Agenda 2030. za održiv razvoj, mora postojati dosledna i sistematska komunikacija i koordinacija između institucija na lokalnom i centralnom nivou. Do sada neviđene okolnosti sa KOVIDOM-19 predstavljaju zamajac koji se može iskoristiti za dalji napredak OGD-a i uključivanje svih aktera iz zajednice, koji su dugo bili ostavljeni po strani. Glavni cilj ovog projekta je da uključi COR u okvir politika oporavka od KOVIDA-19, promovisanjem mehanizama lokalizacije, primene i praćenja na lokalnom nivou, kao i stvaranjem mosta komunikacije i podrške između politika centralnog nivoa i lokalnih inicijativa. U tom cilju, specifični ciljevi projekta su osmišljeni u nameri da prvo, pruže uvid u konkretne preporuke o svim identifikovanim prazninama u zakonodavnoj agendi i paketu za oporavak od KOVIDA-19 i da se založe za integraciju okvira održivog razvoja u date normativne akte. Zatim, projekat konkretno ima za cilj da podstakne politički dijalog između zainteresovanih strana na centralnom i lokalnom nivou za dalje napredovanje agende za održiv razvoj. Takođe, dalje širenje kapaciteta kada je reč o COR-ima, već uspostavljene mreže opštinskih službenika obučenih za lokalizaciju COR-a iz prethodnog INDEP-ovog projekta. Poseban cilj projekta je podizanje svesti javnosti o okviru održivog razvoja kreiranjem podkasta koji se emituju u 7 glavnih regiona na Kosovu i kampanju na društvenim medijima. Konačno, projekat ima za cilj vođenje i ažuriranje podacima i dodatnim vestima prve platforme za merenje pokazatelja COR-a u Opštini Glogovac.

Institut za razvojnu politiku - INDEP je kao deo projekta realizovao nekoliko aktivnosti. Primarni fokus je bio intenzivan istraživački rad, kao i zagovaranje. INDEP je kroz redovne sastanke i intervjuje sa relevantnim glavnim akterima na centralnom i lokalnom nivou, imao za cilj da ih na pravi način informiše o izazovima, potrebama i ograničenjima u njihovom svakodnevnom radu. Sve ovo je doprinelo opštem istraživačkom radu, na osnovu kojih će se postići izrada 8 relevantnih istraživačkih izveštaja. Svi ovi izveštaji će preporučiti i zagovarati uključivanje komponenti održivosti u planove i strategije centralnog i lokalnog nivoa. Shodno tome, INDEP će tokom sastanaka identifikovati teme koje će oslikavati aktuelnu temu kosovskih institucija u vezi sa Agendom 2030.

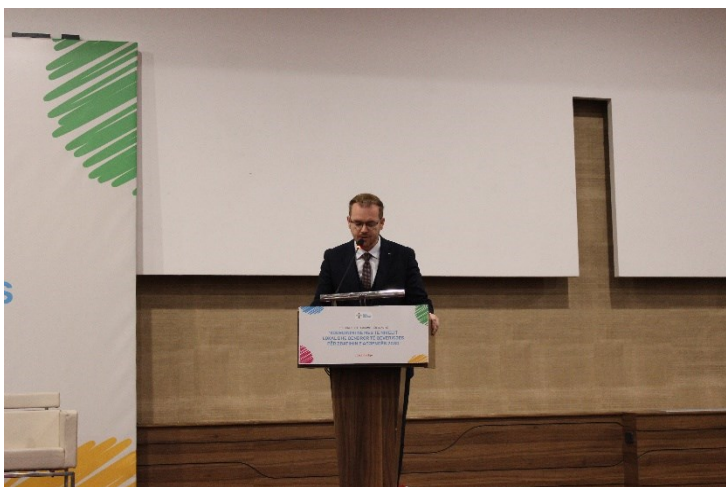
Kao deo projekta, važno je i podizanje kapaciteta opštinskih službenika o COR-ima. Na osnovu prethodnih istraživanja i kontakata sa opštinskim službenicima širom Kosova, INDEP je identifikovao da postoji mali broj obuka koje se nude u vezi sa Agendom 2030. Stoga, pozivajući se na nekoliko faktora, INDEP je identifikovao 4 opštine koje će biti uključene u ovu aktivnost, a to su: Glogovac, Kosovo Polje, Vučitrn i Obilić.

Organizovanjem okruglih stolova, identifikovana su najprioritetnija pitanja održivog razvoja sa kojima se opštine suočavaju, na kojima su identifikovani prioriteti vezani za COR-e. U cilju uspostavljanja i jačanja saradnje između institucija na centralnom i lokalnom nivou u vezi sa COR-om, INDEP je takođe organizovao zajedničku radionicu Nacionalnog saveta COR-a i Asocijacije kosovskih opština.

Uzimajući u obzir uticaj društvenih mreža na širenje informacija široj javnosti, projekat je predvideo kampanju podizanja svesti prilagođenu građanima, u cilju informisanja građana različitih opština o značaju Agende 2030. i COR-a. INDEP je objavio video materijale koji su podeljeni na kanalima društvenih medija i zvaničnoj internet prezentaciji organizacije, a takođe je emitovao podkast na nekoliko radio stanica.

Otvaranje i uvodne reči visokih političkih predstavnika

Politički forum je počeo svečanim otvaranjem, koje je održano 30. novembra, na kojem su učestvovali zvanični predstavnici međunarodnih i domaćih institucija i organizacija. Sledeće zvanice su pozvane na otvaranje ovog skupa: g. Arbër Vokrri, zamenik ministra Ministarstva administracije lokalne uprave, gđa Fatmire Mulhaxha Kollçaku, predsedavajuća Nacionalnog saveta za održiv razvoj, g. Margus Sarapuu, vođa tima u Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit, GIZ Kosova kao i g. Burim Ejupi, izvršni direktor Instituta za razvojnu politiku – INDEP, koji je pozdravio inicijativu i izrazio spremnost da podrži njihove institucije za unapređenje Agende 2030. i COR-a u zemlji. Ovi govornici na visokom nivou koji predstavljaju različite institucije i organizacije pokazali su svoju spremnost i želju da sarađuju na sprovođenju Agende 2030.

Slika 1. Uvodna reč zamenika ministra Ministarstva administracije i lokalne uprave, Arbër Vokrri

Prvi govor na otvaranju ovog skupa održao je g. Arbër Vokrri, zamenik ministra Ministarstva administracije lokalne uprave. G. Vokrri, je pokazao posvećenost i volju Ministarstva administracije lokalne uprave, posebno poslednjih godina, da unapredi sprovođenje Agende 2030 i COR-a, na lokalnom nivou. G. Vokrri je naglasio da će MALU usredsrediti sve svoje napore da se još više angažuje na poboljšanju uslova za sprovođenje Agende 2030 i COR-a, posebno na podizanju kapaciteta opštinskih

službenika, kao i na pružanju neophodne obuke kako bi opštinski službenici integrisali COR-e u svoj svakodnevni rad.

Druga govornica na ovom svečanom otvaranju bila je gđa Fatmire Mulhaxha Kollçaku, predsedavajuća Nacionalnog saveta za održiv razvoj, koja je u svom obraćanju ukazala na istoriju formiranja i konsolidovanja NSOR kao i na izazove koje NSOR ima kao koordinaciono telo za sprovođenje Agende 2030. od vremena njegovog osnivanja do 2018. godine. Nakon toga je gđa Mulhaxha - Kollçaku, u

Slika 2. Uvodno obraćanje gđe Fatmire Mulhaxha - Kollçaku

svom obraćanju istakla plan rada i primene ovog Saveta, kao i njegov fokus, koji počiva na nekoliko glavnih stubova, kao što su izrada zakona, budžetiranje, zatim nadzor i zastupanje, kao i odnosi saradnje sa drugim međunarodnim i lokalnim institucijama i organizacijama. Gđa Mulhaxha - Kollçaku je dalje dodala da Nacionalni savet za održiv razvoj sada sarađuje sa Agencijom za statistiku Kosova u cilju formiranja statističkog centra u okviru Saveta, koji bi omogućio lakši pristup poslanika ovim statističkim podacima, a pored opšte primene, gđa Mulhaxha - Kollçaku, je takođe istakla da će ovaj Savet raditi sa određenim stručnjacima na posebnim pokazateljima, kako bi se postigla istinska primena i unapređenje Agende 2030.

Predstavnik GIZ-a, g. Margus Sarapuu, vođa tima u Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit, GIZ Kosovo je u svom uvodnom izlaganju takođe pomenuo značaj sprovođenja Agende 2030. na Kosovu i govorio je o podršci koju GIZ nudi u ovom globalnom procesu, u nameri da potpomogne njenu primenu. G. Sarapuu je takođe napomenuo da je rad sa Institutom INDEP na primeni ove agende poslednjih godina počeo upravo na lokalnom nivou i da su u tom pravcu učinjeni prilično značajni koraci uprkos činjenici da Kosovo nije u obavezi da sprovodi ovaj proces. Između ostalog, g. Sarapuu je naglasio da su Agenda 2030. i COR-i, okvir koji se mora integrisati u strateške planove i da Kosovo mora dati prioritet specifičnim nacionalnim zadacima na koje mora usredsrediti svoj rad.

Grafikon 3. Uvodno izlaganje izvršnog direktora Instituta INDEP

Izvršni direktor Instituta za razvojnu politiku – INDEP g. Burim Ejupi je bio poslednji govornik i takođe jedan od saradnika u organizaciji Političkog foruma Agende 2030. G. Ejupi je naglasio da u saradnji sa Asocijacijom kosovskih opština i Nacionalnim savetom za održiv razvoj rade na podizanju svesti i ljudskih kapaciteta na lokalnom nivou za istinsku lokalizaciju COR-a. Na samom kraju svog obraćanja, g. Ejupi je istakao da Institut INDEP od

2018. godine radi u kontinuitetu na primeni ove Agende, i da će nastaviti svoj rad, pružanjem doprinosa i pomoći institucijama na lokalnom i centralnom nivou, sve do postizanja konkretnog napretka u unapređenju ove Agende.

Okrugli sto „Tehnička podrška, praćenje i izveštavanje o sprovođenju ciljeva održivog razvoja na nacionalnom nivou“

Predstavници centralnog nivoa, stranih međunarodnih organizacija i predstavnici privatnog sektora pozvani su na okrugli sto pod nazivom „Tehnička podrška, praćenje i izveštavanje o sprovođenju ciljeva održivog razvoja na nacionalnom nivou“, u nameri da uključi sve relevantne aktere u istinsku primenu COR-a i Agende 2030. u zemlji. Pošto Kosovo još uvek zaostaje u pogledu sprovođenja ciljeva održivog razvoja generalno, učesnici u diskusiji su predstavljali različite sektore. Razlog tome bila je uključenost i mogućnost da se zabeleže izazovi sa kojima se susreću svi sektori kada je reč o primeni Agende 2030.

Slika 4. Panel „Tehnička podrška, praćenje i izveštavanje o sprovođenju COR-a na nacionalnom nivou“

Vedat Sogojeva iz Kancelarije za strateško planiranje, osvrnuo se na značaj jasnog i sveobuhvatnog plana za sprovođenje ciljeva održivog razvoja (COR) na nacionalnom nivou. Učesnici su naglasili potrebu za tehničkom podrškom za delotvorno postizanje i ispunjavanje COR-a. Ilir Berisha iz Agencije za statistiku, govorio je o značaju praćenja i izveštavanja o napretku ostvarenom u postizanju COR-a. On je ukazao na potrebu za prikupljanjem i analizom pouzdanih podataka, kako bi se propratio napredak u postizanju ciljeva održivog razvoja i za delotvorno saopštavanje ovih informacija zainteresovanim stranama. Treći učesnik bio je iz privatnog proizvodnog sektora, g. Adnan Vila, koji je govorio o ulozi privatnog sektora kada je reč o pružanju doprinosa u postizanju COR-a. On je naglasio potrebu za saradnjom između privatnog sektora i drugih zainteresovanih strana kako bi se odgovorilo na izazove održivosti i društvene odgovornosti. Gđa Cornelia Schneider, iz UN-a, govorila je o globalnom kontekstu COR-a i važnosti primene na nacionalnom nivou, za postizanje globalnih ciljeva. Ona je istakla potrebu za međunarodnom saradnjom i podrškom naporima na nacionalnom nivou ka postizanju COR-a. Generalno gledajući, diskusija je pružila vredne perspektive o izazovima i mogućnostima za sprovođenje COR-a na nacionalnom nivou.

Učesnici su istakli potrebu za tehničkom podrškom, praćenjem i izveštavanjem, kao i za saradnjom između zainteresovanih strana iz različitih sektora.

Okrugli sto „Značaj i angažovanje lokalne samouprave na sprovođenju i praćenju Agende 2030. i COR-a“

Okrugli sto „Značaj i angažovanje lokalne samouprave na sprovođenju i praćenju Agende 2030. i COR-a“ pozabavio se izazovima oko posvećenosti lokalne samouprave u vezi sa Agendom 2030 i COR-ima. Tokom diskusije, su otkrivena iskustva nekolicine opština i mogućnosti za unapređenje njihove primene i podizanje kapaciteta, kroz saradnju sa centralnim nivoom.

Okrugli sto je vodila gđa Donikë Beqiri, mlada istraživačica u Institutu INDEP i koordinator projekta, a na okrugli sto su pozvani: gđa Voltana Ademi, nekadašnja predsednica Opštine Skadar, g. Sokol Haliti, predsednik opštine Vitina, g. Ferit Idrizi, predsednik opštine Vučitrn kao i g. Fitim Mulolli, nezavisni stručnjak. Tokom ove diskusije su naglašene potrebe i prakse koje se primenjuju u lokalnoj samoupravi, kako u našoj zemlji tako i u zemljama u okruženju, za postizanje što više zadovoljavajućih rezultata u ispunjavanju i sprovođenju COR-a na ovom nivou.

Slika 5. Fotografija sa okruglog stola „Značaj i angažovanje lokalne samouprave na sprovođenju i praćenju Agende 2030. i COR-a“

Ovakvo iskustvo kada je reč o inicijativi za sprovođenje COR-a na lokalnom nivou u susednim zemljama, istakla je gđa Ademi, bivša predsednica opštine Skadar, koja se osvrnula na izazove i sadejstvo koje postoji između centralnog i lokalnog nivoa, gde je zbog učestalih reformi, često ovaj izveštaj praćen nedostatkom podataka imajući u vidu da postojeći podaci nisu pouzdani i naravno ih je teško izmeriti. Svi ovi izazovi povećavaju poteškoće u lokalizaciji COR-a na lokalnom nivou i uvek se uočava potreba za sveobuhvatnim sistemom, koji će raditi na što tačnijem praćenju svih podataka u realnom vremenu. To nesumnjivo promoviše i povećava kredibilitet kod građana, a

poboljšanja će biti evidentna iz godine u godinu. Uzimajući u obzir da se u Albaniji izveštaj o sprovođenju COR-a radi samo na nacionalnom nivou, potrebna je posvećenost i uključivanje svih opština, da bi se postiglo poboljšanje, pojačanje na profesionalnoj strani i povećanje kapaciteta za izveštavanje, kako bi se obeležio napredak na lokalnom nivou i postigla delotvornija saradnja u izradi izveštaja na centralnom nivou.

Opština Vitina je jedna od opština koja je realizovala projekte u skladu sa Agendom 2030, a u poslednjih godinu dana je posebno zabeležena veća podrška socijalnom aspektu, posebno osobama sa invaliditetom, poštovanjem principa „Ne ostavljaj nikoga po strani“. S tim u vezi, g. Haliti, predsednik opštine Vitina, je sagledavši značaj i izazove u realizaciji projekata u pravcu ispunjavanja COR-a, istakao i predložio da pre rada na centralnom nivou, treba povećati zalaganja i rad na lokalnom nivou i unaprediti ih u cilju ostvarivanja što boljih rezultata.

Sem toga, g. Mulolli je, u svojstvu nezavisnog stručnjaka, naglasio da COR-i i Agenda 2030. služe svrsi evropskih integracija, a pokazalo se da je izveštaj koji je sastavio g. Mulolli u skladu sa Evropskom zelenom agendom i COR-i su u potpunosti u skladu sa opštinskim nadležnostima koje proizilaze iz Zakona o lokalnoj samoupravi što će naravno sve moći da posluži kao dobar putokaz za budućnost. U nastavku je istaknuto da postoji mnogo izazova u izveštavanju i da bi ovo izveštavanje moralo biti uređeno tako da se poveća posvećenost i angažman u onim opštinama koje imaju veći obim posla u odnosu na opštine sa manje posla a kojima je i izrada izveštaja lakša. Da bi se ciljevi Agende 2030. što bolje integrisali u društvo i zajednicu, institucije i opštine moraju biti inicijatori i poslužiti kao primer uspeha kada je reč o njihovom sprovođenju.

Na ovom okruglom stolu takođe je diskutovano i o važnosti podataka prikupljenih na lokalnom nivou. Agenda 2030. sadrži puno zadataka i za njihovo ispunjavanje je potreban veliki broj ljudi koji će doprineti poboljšanju situacije u zajednici, radeći sa konkretnim planovima za sveobuhvatnu realizaciju ovih ciljeva. Dakle, potrebna je volja i rad za primenu čak i onih COR-a čije ispunjavanje iziskuju mnogo više vremena, usled njihove specifičnosti. Većina ciljeva zahteva veće inicijative i podršku da bi se uključili u procese primene na nivou opština, posebno ciljevi koji se odnose na osobe sa invaliditetom, a koji zapravo predstavljaju najosetljivije ciljeve. Da bi se ispunili ovi kriterijumi, potrebna je veća uključenost i podrška u svim institucijama i podrška njihovoj jednakoj integraciji u sve oblasti, kao i svim ostalim građanima. Predstavnici opština Vitina i Vučitrn, koji su bili prisutni za ovim okruglim stolom, a koji su izneli svoju spremnost da se uključe i da na dostojanstven način podrže ove osobe, su izneli da će preduzeti konkretne radnje i da će pružiti mogućnosti podrške, kako bi se omogućio što

lakši pristup u svim institucijama, kao i njihovo uključivanje na radna mesta, u cilju povećanja kapaciteta u njihovim opštinama.

Tokom ove diskusije, pomenuti su i izazovi u vezi sa promenama na lokalnom ili centralnom nivou čiji je cilj da smanje uticaj prirodnih katastrofa, akcioni planovi i strategije u slučaju prirodnih katastrofa i posledica izazvanim poplavama. Takođe, povlačenje neiskorišćenih budžetskih sredstava na lokalnom nivou od strane centralnog budžeta, shodno poslednjim administrativnim uputstvima je sagledano kao pitanje od posebnog interesa, koje istovremeno zabrinjava. U ovoj diskusiji je ukazano da već postoje strategije i akcioni planovi za područja koja su u opasnosti od poplava i za poboljšanje stanja nakon poplava, međutim glavni problem ne leži u potpunom otklanjanju ove pojave imajući u vidu da je to nemoguće, već u smanjenju posledica izazvanih poplavama na lokalnom nivou. Shodno tome, predstavnici lokalnog nivoa su istakli koliko su planiranje i primena važni, bez obzira što isto iziskuje finansiranje strateških ciljeva. Od centralnog nivoa je takođe zatraženo da se više angažuje i usredsredi na razvoj kapaciteta, i da se shodno tome opštinski budžet mora nužno prenositi iz godine u godinu, izradom uputstava koja ne dozvoljavaju povlačenje neiskorišćenog budžeta od strane centralnog nivoa, kako bi se koristio za ispunjavanje COR-a, a ne da se onemogućava korišćenje budžeta birokratskim postupcima koji u ovom slučaju takođe ometaju realizaciju projekata. Na ovom nivou je ocenjeno da bi bilo dobro podržati opštine i da budžet planiran za opštine ostane opštinama s obzirom da se projekti realizuju na teritoriji opština, ali i deficit pokriva opština.

Na samom kraju ovog okruglog stola, istaknuto je da je podrška Vlade više nego neophodna za lokalizaciju ciljeva, u cilju ispunjavanja Agende 2030, gde je doprinos građanskog društva više nego dobrodošao. Takođe, treba intervenisati u zakonodavstvu da se izveštaji ne sastavljaju samo dobrovoljno, već kako bi same institucije bile dužne da sastave izveštaj. S druge strane g. Mulolli je pozvao opštine da slede primer opština Vitina, Glogovac, Vučitrn, koje su sprovele lokalizaciju COR-a i da naprave izveštaj, ažuriraju sistem na lokalnom nivou preko lokalnog učinka, uključujući pokazatelje COR-a.

Glavne preporuke

Na okruglim stolovima je preporučeno povećanje podrške institucija na centralnom nivou i zatraženo je da se ta podrška pruža u kontinuitetu, ne samo u finansijskom smislu već i izradom zakonskih okvira neophodnih za operacionalizaciju konkretne primene Agende 2030. Sagledavši značaj i izazove u realizaciji projekata u pravcu ispunjavanja COR-a, data je preporuka da se pre rada na centralnom nivou, povećaju zalaganja i poboljša angažovanje i rad na lokalnom nivou u cilju ostvarivanja što boljih rezultata. Budući da ima mnogo zadataka i da se za poboljšanje stanja u zajednici mora raditi na konkretnim planovima za sveobuhvatnu realizaciju istih, nužno je potreban veći broj ljudi na lokalnom nivou koji doprinose njihovom ispunjenju. Dakle, potrebna je volja i rad za primenu čak i onih COR-a čije ispunjavanje iziskuje mnogo više vremena, usled njihove specifičnosti.

Od centralnog nivoa je takođe preporučeno da se više angažuje i usredsredi na razvoj kapaciteta opštinskih službenika, i da se shodno tome opštinski budžet mora nužno prenositi iz godine u godinu, izradom uputstava koja ne dozvoljavaju povlačenje neiskorišćenog budžeta od strane centralnog nivoa, kako bi se koristio za ispunjavanje COR-a. Na ovom nivou je ocenjeno da bi bilo dobro podržati opštine i da budžet planiran za opštine ostane opštinama, s obzirom da se projekti realizuju na teritoriji opština.

Istaknuta je ključna potreba za tehničkom podrškom, praćenjem i izveštavanjem, kao i za saradnjom između relevantnih aktera iz javnog sektora, privatnog sektora, nezavisnih agencija i organizacija građanskog društva kako bi se postigla istinska i dosledna primena COR-a i Agende 2030. Sve preporuke date na ovim okruglim stolovima biće dostavljene relevantnim akterima, i poslužiće kao smernice za razvoj i sprovođenje relevantnih koordinacionih aktivnosti, kako na centralnom tako i na lokalnom nivou, u cilju preduzimanja konkretnih radnji primene.

Prilog

Drugi forum za COR

Dnevni red (nacrt)

30 novembar, Hotel Emerald, Priština

09:45-10:00	Registracija učesnika
10:00-10:35	Uvodne reči • Arber Vokrri, Zamenik Ministra Ministarstva Administracije Lokalne Samouprave • Fatmire Kollçaku, Predsednik Saveta za Održivi Razvoj • Margus Sarapuu, Vođa tima u Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH • Burim Ejupi, Izvršni direktor, Institut za Razvojnu Politiku – INDEP
10:35-11:40	Panel diskusija: 'Tehnička podrška, praćenje i izveštavanje za sprovođenje Ciljeva održivog razvoja na nacionalnom nivou' Moderator: Dardan Abazi, INDEP ○ Vedat Sagonjeva, Direktora Kancelarije za strateško planiranje ○ Ilir Berisha, Direktora Agencije za Statistiku Kosova ○ Cornelia Schneider, Vršilac dužnosti, šefa UN-ove kancelarije za razvoj ○ Adnan Vila, CSR službenik, Sharrcem
11:40-11:50	Pauza za kafu
11:50-12:40	Panel diskusija: 'Značaj i posvećenost lokalne samouprave za sprovođenje i praćenje Agende 2030 i COR' Moderator: Donikë Beqiri, INDEP ○ Ferit Idrizi, Gradonačelnik Opštine Vučitrn ○ Sokol Haliti, Gradonačelnik Opštine Vitina ○ Voltana Ademi, Bivši Gradonačelnik Opštine Skadar ○ Fitim Mulolli, Nezavisni ekspert
12:40-13:30	Zatvaranje Foruma i ručak

Ovaj projekat je finansiran od strane Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ)
GmbH u ime nemačkog saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ).

REPORT ON THE SDG FORUM 2023: COORDINATION BETWEEN THE LOCAL AND CENTRAL LEVELS OF GOVERNMENT FOR THE IMPLEMENTATION OF THE 2030 AGENDA

Author: INDEP

Edited by: INDEP Team

Programme: Sustainable Development

Publication: February 2023

Design: KUKU Creative

Zhvillimi i Qëndrueshëm
Sustainable Development

Institute for Development Policy – INDEP

Publication of the Institute for Development Policy (INDEP). All rights are reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted, in any form or by any means, without the prior consent of the publisher. The publication may be distributed in electronic form, but only in its entirety and only for noncommercial purposes.

This paper was published with the support of the Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH on behalf of the German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ). The content of this document, including the opinions expressed, represent the opinion of the author(s) and do not necessarily represent the opinions of Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH or the German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ).

Table of contents:

<i>Introduction</i>	<i>4</i>
<i>For the Project</i>	<i>5</i>
<i>Opening event and introductory remarks of high-level political representatives</i>	<i>6</i>
<i>Panel Discussion "Technical support, monitoring and reporting for the implementation of the Sustainable Development Goals at the national level"</i>	<i>9</i>
<i>Panel Discussion "The importance and commitment of local government for the implementation and monitoring of the 2030 Agenda and SDGs"</i>	<i>10</i>
<i>The main recommendations.....</i>	<i>13</i>
<i>ANNEX.....</i>	<i>14</i>

Introduction

The 2030 Agenda for Sustainable Development is an action plan for people, planet and prosperity. The 17 Sustainable Development Goals (SDGs) and 169 indicators of this agenda address the biggest global challenges we face in the last millennium, including poverty, inequality, climate change, environmental degradation, peace and justice. The adaptation of this agenda in state policies is on a voluntary basis, but it is expected that countries undertake measures for its implementation, including the construction of mechanisms for reporting and tracking progress and including the SDGs in the framework of the policies of central and local level. In 2018, the Assembly of the Republic of Kosovo approved the Resolution for Sustainable Development within which the Council for Sustainable Development was established as one of the main bodies towards the promotion and advancement of this agenda. One of the essential challenges in the way of adapting the 2030 Agenda to state policies is the establishment of national targets. Setting targets requires basic data for certain indicators in order to plan concrete steps to fulfill those targets.

In order to achieve faster progress towards a sustainable future, comprehensive and proactive engagement is required from important actors such as central and local institutions as well as other actors from civil society, the private sector and academia. All this inclusive approach of the society which is applied globally guarantees the proper implementation and monitoring of the agenda. The involvement of such important actors in the advancement of the 2030 Agenda will fill the gaps clearly observed at the country level for the implementation of the Agenda, as well as reveal the next steps that need to be taken urgently. The comprehensive approach of society means, among other things, the creation of a cooperative bridge between different stakeholders to enable a productive partnership and concrete steps towards advancing the 2030 Agenda and fulfilling the Sustainable Development Goals (SDGs).

Since 2018, the INDEP works consistently to address the challenges and problems of municipalities, central level institutions, independent agencies and other relevant actors for the proper implementation of the Sustainable Development Goals. As part of the annual activities, INDEP organizes forums with senior political representatives of SDGs in order to promote the implementation of the 2030 Agenda and address the annual challenges of the institutions. The SDG Forum held this year addressed two important topics, and this report summarizes the discussions and recommendations held within this Forum, which was held as part of the project 'SDG Bridge - Bridge of coordination between the local and central level for sustainable development in Kosovo'. The report discloses the purpose and objectives of the event that are related to those of the project, as well as the recommendations made by the roundtables will

serve as a guide in the development of further measures and activities at the central and local level to undertake concrete actions as well as steps to establish of coordination between local and central level institutions.

For the Project

To advance the 2030 Agenda for Sustainable Development, there must be consistent and systematic communication and coordination between the local and central level institutions. The unprecedented circumstances with COVID-19 represent a momentum that can be used to further advance the SDGs and the inclusion of all community actors who have been sidelined for a long time. The main objective of this project is to include SDGs in the framework of recovery policies from COVID-19 by promoting mechanisms of localization, implementation and monitoring at the local level as well as creating a bridge of communication and support between central level policies and local initiatives. While aiming for this, the specific objectives of the project aim, first, to provide insights and concrete recommendations on any identified gaps of the legislative agenda and the recovery package from COVID-19 and to advocate for the integration of the sustainable development framework within such normative documents. Then, the project specifically aims to encourage political dialogue between central and local level stakeholders for the advancement of the agenda for sustainable development. Also, the further expansion of the capacities for SDGs, of the already established network of municipal officials trained for the localization of SDGs from the previous INDEP project. The specific aim of the project is to increase public awareness of the sustainable development framework through the creation of podcasts broadcast in 7 main regions of Kosovo and the social media campaign. Finally, the project aims to maintain and enrich with additional data and news the first platform for measuring the indicators of SDGs for the Municipality of Drenas.

In the framework of the project, the Institute for Development Policy - INDEP has implemented several activities. The primary focus has been intensive research work as well as advocacy. INDEP through regular meetings and interviews with the relevant main actors at the central and local level has aimed to inform them properly about the challenges, needs and limitations in their daily work. All this has contributed to the general research work, where based on them, the drafting of 8 relevant research reports will be achieved. All these reports will recommend and advocate for the inclusion of sustainability components in central and local plans and strategies. Thus, INDEP will identify topics during the meetings, which will portray the current topic of Kosovo's institutions in relation to the 2030 Agenda.

As part of the project, it is also important to raise the capacities of municipal officials for SDGs. Based on previous research and contacts with municipal officials throughout Kosovo, INDEP has identified that there is a small number of trainings offered in relation to the 2030 Agenda. Therefore, based on several factors, INDEP has identified 4 municipalities that will engage in this activity, which are: Drenasi, Fushë Kosova, Vushtrri and Obliqi. Through the organization of roundtables, the most eminent issues that the municipalities are facing regarding sustainable development have been identified, so that the priorities related to SDGs have been identified. Aiming to establish and strengthen cooperation between central and local level institutions in relation to SDGs, INDEP has also organized joint workshops between the National Council of SDGs and the Association of Municipalities of Kosovo. Considering the impact of social networks in the dissemination of information to the general public, the project has foreseen an awareness campaign tailored to citizens, to inform citizens from different municipalities about the importance of the 2030 Agenda and the SDGs. INDEP has published video materials which have been distributed on social media channels and the organization's official website, as well as broadcasting podcasts on several radio stations.

Opening event and introductory remarks of high-level political representatives

The Political Forum started with the opening event, which was held on November 30, and included official representatives of international and local institutions and organizations. Speakers as guests of the opening event were: Mr. Arbër Vokri, Deputy Minister of the Ministry of Local Government Administration, Ms. Fatmire Mulhaxha Kollçaku, Chairwoman of the National Council for Sustainable Development, Mr. Margus

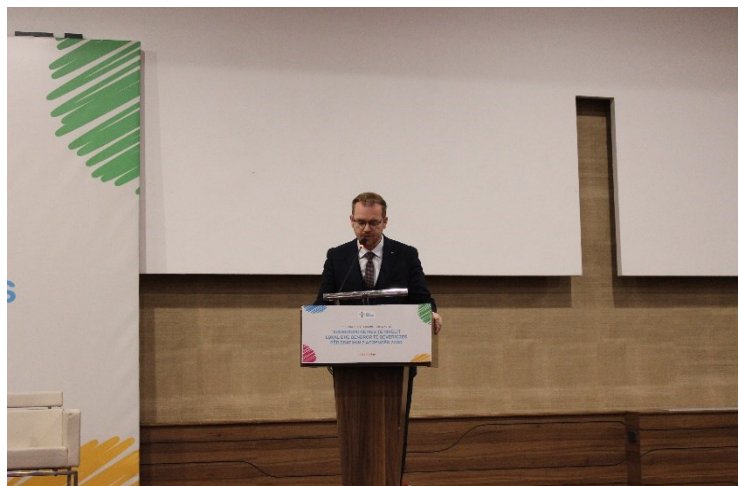

Image 1. Introductory speech of the Deputy Minister of the Ministry of Administration and Local Government, Arbër Vokri

Sarapuu, Team Leader at Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit, GIZ Kosova as well as Mr. Burim Ejuqi, Executive Director of the Institute for Development Policy - INDEP, who welcomed the initiative and expressed their willingness to support their institutions for the advancement of Agenda 2030 and SDGs in the country. These high-level speakers representing various institutions and

organizations showed their willingness and desire to cooperate towards the implementation of the 2030 Agenda. The first speech of the opening event was delivered by Mr. Arbër Vokrri, Deputy Minister of the Ministry of Local Government Administration. Mr. Vokrri showed the commitment and will of the Ministry of Local Government Administration, especially in recent years, to improve the

Image 2. The introductory speech of Mrs. Fatmire Mulhaxha - Kollçaku

implementation of Agenda 2030 and SDGs, at the local level. Mr. Vokrri emphasized that MLGA will concentrate all efforts to engage even further in improving the conditions for the implementation of Agenda 2030 and SDGs, especially in raising the capacities of municipal officials, as well as providing the necessary training in order for municipal officials to integrate SDGs in their daily work. In this opening event, the second speaker was Ms. Fatmire Mulhaxha Kollçaku, Chairwoman of the National Council for Sustainable Development, who in her speech showed the history of the formation and consolidation of NCSD as well as the challenges that NCSD has had as a coordinating body for the implementation of the 2030 Agenda since its establishment in 2018. Then Ms. Mulhaxha - Kollçaku, mentioned the work plan for the implementation of this Council, as well as its focus, which is based on several main pillars, such as the drafting of laws, budgeting, then supervision and representation, as well as the cooperative relations it has with other international and local institutions and organizations. Ms. Mulhaxha - Kollçaku further added that the National Council for Sustainable Development is now collaborating with the Statistics Agency of Kosovo in order to form a statistical center within the Council so that it would enable the deputies to have easier access to these data, where in addition to general implementation, Ms. Mulhaxha - Kollçaku also emphasize that this Council will work with certain experts on specific indicators, in order to achieve the most literal implementation and advancement of the 2030 Agenda.

The representative of GIZ, Mr. Margus Sarapuu, Team Leader at Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit, GIZ Kosovo in his opening speech also mentioned the importance of implementing Agenda 2030 in Kosovo and talked about the support that GIZ provides in this global process to help its implementation. Mr. Sarapuu also mentioned that the work with the INDEP Institute for the implementation of this agenda

in recent years has started precisely at the local level, and quite significant steps have been taken in this direction despite the fact that Kosovo is not obliged to implement this process. Among other things Mr. Sarapuu emphasized that the 2030 Agenda and the SDGs are a framework that must be integrated into strategic plans and Kosovo must prioritize the specific national objectives on which it must concentrate its work.

Image 3. Introductory speech of the executive director of the INDEP Institute

Executive Director of the Institute for Development Policy - INDEP Mr. Burim Ejupi was the last speaker and also one of the organizing collaborators of the 2030 Agenda Political Forum. Mr. Ejupi emphasized that in cooperation with the Association of Municipalities of Kosovo and the National Council for Sustainable Development they are working to raise awareness and human capacity at the local level for the proper localization of SDGs.

Thus, at the end of the speech, Mr. Ejupi indicated that the INDEP Institute has been working continuously since 2018 for the implementation of this Agenda, and will continue the work by providing contribution and assistance to local and central level institutions, until concrete progress is achieved in the advancement of this Agenda.

Panel Discussion "Technical support, monitoring and reporting for the implementation of the Sustainable Development Goals at the national level"

For the discussion panel entitled 'Technical support, monitoring and reporting for the implementation of the Sustainable Development Goals at the national level', representatives of the central level, foreign international organizations and representatives from the private sector were invited. Thus, to attempt the involvement of all relevant actors for a genuine implementation of the SDGs and the 2030 Agenda in the country. Since Kosovo still lags far behind in terms of the implementation of the Sustainable Development Goals in general, the participants in the

Image 4. View during the roundtable "Technical support, monitoring and reporting for the implementation of SDGs at the national level"

discussion represented different sectors. This is because of the need for inclusivity and the opportunity to highlight the challenges that all sectors face in implementing the 2030 Agenda. Vedat Sogojeva from the Office for Strategic Planning, discussed the importance of a clear and comprehensive plan for the implementation of the Sustainable Development Goals (SDGs) at the national level. Participants emphasized the need for technical support to achieve and meet the SDGs effectively. Ilir Berisha from the Statistics Agency, spoke about the importance of monitoring and reporting progress towards the SDGs. He noted the need for the collection and analysis of reliable data to track progress towards the SDGs and for the effective communication of this information to stakeholders. The third participant was from the private sector, Mr. Adnan Vila, who discussed the role of the private sector in contributing to achieve the SDGs. He emphasized the need for collaboration between the private sector and other stakeholders to address the challenges of sustainability and social responsibility. Ms. Cornelia Schneider, from the UN, discussed the global context of the SDGs and the importance of implementation at the national level to achieve the global goals. She emphasized the need for international cooperation and support for efforts at the

national level towards the SDGs. Overall, the discussion provided valuable perspectives on the challenges and opportunities for implementing the SDGs at the national level. Participants highlighted the need for technical support, monitoring and reporting, as well as collaboration between stakeholders from different sectors.

Panel Discussion "The importance and commitment of local government for the implementation and monitoring of the 2030 Agenda and SDGs"

The panel discussion "The importance and commitment of local government for the implementation and monitoring of the 2030 Agenda and the SDGs" dealt with the challenges surrounding the commitment of local government regarding the 2030 Agenda and the SDGs. During the discussion, the experiences of several municipalities were revealed and the opportunities to improve their implementation and capacity building by cooperating with the central level were highlighted.

The roundtable was moderated by Ms. Donikë Beqiri, Junior Researcher at the INDEP Institute and Project Coordinator, whereas invited to talk at the panel discussion were:

Ms. Voltana Ademi, former Mayor of the Municipality of Shkodra, Mr. Sokol Haliti, Mayor the Municipality of Vitia, Mr. Ferit Idrizi, Mayor of the Municipality of Vushtrri as well as Mr. Fitim Mulolli, Independent Expert. In this discussion, the needs and practices applied in local governance both in our country and in neighboring countries were emphasized to

Image 5 View from the roundtable discussion "The importance and commitment of local government for the implementation and monitoring of the 2030 Agenda and SDGs"

achieve the most satisfactory results of the fulfillment and implementation of the SDGs at this level. Ms. Ademi, the former Mayor of Shkodra Municipality, addressed the challenges and interactive relationships that exist between the central and local levels. Due to reforms, this report often lacks reliable data, making it difficult to measure progress. These challenges make it difficult to implement SDGs at the local level, and a comprehensive system that accurately monitors data in real-time is needed. This will increase credibility among citizens and improvements will be evident from year to year.

Taking into account that in Albania the report on the implementation of the SDGs is done only at the national level, the commitment and framing of all municipalities is required to achieve an improvement, a reinforcement on the professional side and an increase in reporting capacities in order to mark progress in local level and to achieve more efficient cooperation in drafting the report at the central level.

The municipality of Viti is one of the municipalities that has implemented projects in compliance with the 2030 Agenda and, especially in the last year, it has marked an increase in the support of the social aspect, especially for persons with disabilities, respectfully respecting the principle "Leave no one behind". Thus, Mr. Haliti, Mayor of the Municipality of Viti, seeing the importance and challenges in the implementation of projects towards the fulfillment of the SDGs, emphasized and suggested that before working at the central level, commitment and engagement at the local level should be increased and improved for the best possible results.

In addition, Mr. Mulolli, in his capacity as an Independent Expert, emphasized that the SDGs and the 2030 Agenda serve the purpose of European integration. The report compiled by Mr. Mulolli is aligned with the European Green Agenda, and the SDGs are fully in line with municipal competencies that emerge from the Law on Local Self-Government. This report can serve as a useful guide for the future. Furthermore, it was shown that there are many challenges in reporting, and that reporting requirements should be regulated in such a way that commitments and engagement increase in municipalities with greater workloads compared to those with less work. This will make it easier to draft reports. In order to integrate the objectives of the 2030 Agenda in the best way possible in the community, institutions and municipalities must be initiators and serve as an example of success in how they should be implemented.

The importance of data collected at the local level was also discussed at this table. The 2030 Agenda has many objectives that require a large number of people who will contribute to the improvement of the situation in the community by working with concrete plans for the comprehensive realization of these objectives. That's why we need the willpower to implement even those SDGs that require more time to realize due to their specific nature. Most of the objectives require greater initiatives and support to be included in the implementation processes of the municipalities, especially the objectives related to persons with disabilities, which are more sensitive objectives. Greater inclusion and support are necessary for all actions and solutions to meet the criteria for this category of integration in all areas. Everyone should be included for their dignified participation, and representatives from the municipalities of Viti and Vushtrri were present in meetings with people who aim to provide concrete support for their

participation in all processes and workplaces. The goal is to build capacity in their municipalities and make their inclusion easier.

During this discussion, challenges regarding the changes at the local or central level that focus on reducing the impact of natural disasters were also mentioned, as well as action plans and strategies in case of natural disasters and the consequences caused after floods. Also, the withdrawal of unused budget funds at the local level from the central budget according to the latest administrative instructions has been seen as a matter of special interest and at the same time disturbing. In this discussion, it was shown that there are already strategies and action plans for the areas that are at risk of flooding and improving the situation after the floods, but the main problem does not lie in the disappearance of this phenomenon, since this is impossible, but in the reduction of the consequences caused by flooding at the local level. So, the representatives of the local level emphasized how important planning and implementation are, regardless of the fact that this requires the financing of strategic objectives. It was also requested that the central level engage and focus more on developing capacities so that the municipal budget is carried over from year to year. Instructions should be drawn up to prevent the withdrawal of unused budget from the central level, in order to use it for fulfilling the SDGs and to avoid hindering budget utilization due to bureaucratic procedures that may impede project implementation. At this level, it was assessed that it would be good to support the municipalities and that the budget planned for the municipalities remains with the municipalities since the projects are implemented in the territory of the municipalities, but the deficit is also covered by the municipality.

As a conclusion from this discussion table, it was emphasized that the support of the Government is more than necessary in order to locate the Objectives in fulfillment of the 2030 Agenda, where the contribution from civil societies is more than welcome. Also, the legislation should be intervened so that the reports are not compiled only voluntarily, but the institutions are obliged to compile the report. On the other hand, Mr. Mulolli called on the municipalities to follow the example of the municipalities of Vitia, Drenas, Vushtrri, which have done the localization of the SDG and make a report, an update of the system at the local level through local performance, including the indicators of SDGs.

The main recommendations

From the panel discussions, it was recommended to increase the support of the central level institutions and it was requested that this support be done continuously not only in financial terms but also with the drafting of the legislative frameworks necessary to operationalize the implementation of the 2030 Agenda in a concrete way. Seeing the importance and challenges in the implementation of projects towards the fulfillment of the SDGs, another recommendation was suggested that before working at the central level, commitment at the local level should be increased and improved for the most satisfactory results. Since there are many objectives and for the improvement of the situation in the community, concrete plans for the comprehensive realization of these objectives must be conducted, a greater number of people at the local level who contribute to their fulfillment is necessarily needed. Therefore, willpower is required for the implementation of even those SDGs that require more time in their realization due to their specifics.

It was also recommended that the central level engage and focus more on developing the capacities of municipal officials so that the municipal budget must necessarily be carried over from year to year by drawing up instructions that do not allow the withdrawal of the unused budget from the central level with purpose of its use for the fulfillment of the SDGs. At this level, it was assessed that it would be good to support the municipalities and the planned budget in the municipalities, since the projects are implemented precisely in the municipalities.

The crucial need for technical support, monitoring and reporting, as well as cooperation between relevant actors from the public sector, the private sector, independent agencies and civil society organizations to achieve a genuine and consistent implementation of the SDGs and the 2030 Agenda was highlighted.

All the recommendations issued by these panels will be sent to the relevant actors, which will serve as guidance for the development and implementation of relevant coordination activities both at the central and local level in order to undertake concrete implementation actions.

Annex

Forum for the SDGs

Agenda

30th November, Hotel Emerald, Prishtinë

09:45-10:00	Registration of participants
10:00-10:35	Introduction • Arbër Vokrri, Deputy Minister of Administration and Local Government • Fatmire Kollçaku, Chair of the Council for Sustainable Development • Margus Sarapuu, Team Leader at Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH • Burim Ejupi, Executive Director, Institute for Development Policy – INDEP
10:35-11:40	Panel Discussion: “Technical support, monitoring, and reporting for the implementation of the Sustainable Development Goals at the national level”. Moderator: Dardan Abazi, INDEP ○ Vedat Sagonjeva, Director of the Office for Strategic Planning ○ Ilir Berisha, Director of Kosovo Statistics Agency ○ Cornelia Schneider, Head of UN Development Coordinator’s Office, AI. ○ Adnan Vila, CSR Officer, Sharrcem
11:40-11:50	Coffee Break
11:50-12:40	Panel Discussion: “The importance and commitment of the local government for the implementation and monitoring of the 2030 Agenda and SDGs” Moderator: Donikë Beqiri, INDEP ○ Ferit Idrizi, Mayor of Vushtrri ○ Sokol Haliti, Mayor of Vitia ○ Voltana Ademi, Former Mayor of Shkodra ○ Fitim Mulolli, Independent Expert
12:40-13:30	Closing of the Forum and Lunch

This project is financed by Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH on behalf of the German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ).